

'Wat wil die kleine uit Zwartberg?'

De wereld in Genk

Het best verstopte plekje van Limburg

Loutering, rust en geluk

Aantekeningen uit het ondergrondse

De overige artikelen zijn hier als pdf te downloaden

AANTEKENINGEN UIT HET ONDERGRONDSE

PRINT

"Ik vind het fantastisch als ik in de supermarkt ben en een mevrouw vertelt me dat een bepaalde groente lekker is voor mijn soep", zegt actrice Clara van den Broek. "Dan zit je samen in hetzelfde moment. Je kent elkaar van haar noch pluim, maar je vindt elkaar het beste toe. Die kleine, eenvoudige momenten zijn van de grootste schoonheid." Hetzelfde wil ze bereiken als ze acteert.

door Jozefien Van Beek

Aantekeningen uit het ondergrondse

Het verlangen naar samenzijn staat centraal in het leven én het spel van actrice Clara van den Broek. "Ik probeer zo eerlijk mogelijk te spelen door alle ballast af te schrapen. Zo hoop ik dat ik met toneelspelen niet alleen mijn eigen eenzaamheid kan doorbreken, maar ook die van de mensen in de zaal."

Toch zijn het net het gebrek aan contact en de schreeuw om liefde in Fjodor Dostojevski's Aantekeningen uit het ondergrondse die Van den Broek ertoe brachten om de novelle van de 19e eeuwse Russische schrijver te bewerken tot een monoloog voor het Antwerpse collectief SKaGeN. "Ik wilde al lang iets met dat materiaal doen. Wat mij erin aansprak, is Dostojevski's mededogen voor de mens. Het hoofdpersoon is heel ijdel, maar heeft tegelijkertijd een minderwaardigheidscomplex. Die twee komen meestal samen voor; het ene is de schaduwzijde van het andere. Daar heeft Dostojevski groot begrip voor. Het hoofdpersoon uit de novelle schopt tegen alles en iedereen. Niets vindt nog genade in zijn ogen, dus heeft hij zich teruggetrokken uit de wereld. Hij is niet boven, maar onder de wereld gaan staan, in het ondergrondse bij wijze van spreken. Hij vindt dat hij niets waard is, maar op hetzelfde moment voelt hij zich torenhoog verheven boven de massa. Het kleine van de mens wordt zo mooi uitgewerkt dat het tegelijkertijd deugd doet én heel pijnlijk is om jezelf erin te herkennen. Toch doet het uiteindelijk vooral goed omdat je merkt dat je niet alleen bent."

Op het menselijk vlak is Dostojevski's novelle nog zeer actueel, vooral dankzij zijn begrip voor de kleine mens. Maar Van den Broek moest ook heel wat aanpassen bij haar bewerking. "Eén van de hoofdlijnen in het boek is het reageren tegen het vooruitgangsoptimisme. Daar heb ik aan moeten sleutelen om het naar vandaag te vertalen, want wij hebben natuurlijk niet meer dat naïeve vooruitgangsoptimisme. Wij geloven niet meer blindelings in de wetenschap. Maar als de hedendaagse mens al in iets gelooft, dan is het toch de wetenschap. Als er een aardbeving is, gaan wetenschappers de oorzaken ervan analyseren om het in de toekomst te kunnen voorspellen. Die rationele analyse vinden we enorm belangrijk. We geloven nog steeds dat die ons ooit zal redden, dat als we genoeg weten over het menselijk lichaam en de natuur, we in staat zullen zijn om alles te beheersen. Dat is natuurlijk een utopie. Maar toch is dat wat ons drijft. Dat heb ik kunnen aangrijpen om het pessimisme van Dostojevski te actualiseren."

Eerst was Van den Broek van plan om de monoloog door iemand anders te laten spelen en zelf te regisseren. "Bij nader inzien vond ik het niet interessant dat het mannelijke personage door een vrouw gespeeld zou worden. Ik ben het personage, maar tegelijk ook niet. Anders

verd het misschien té kwetsbaar. Het moet toneel blijven, een spelletje. Daarom is het goed dat ik een vrouw ben en een man vertolk. Met die dubbelheid wil ik ook wel wat spelen. Er komt bijvoorbeeld een passage waarin de man een prostituee bezoekt. Dan kan ik zowel de man als de prostituee uitbeelden. Zij is een exponent van hem: ze is nog meer vernederd dan hijzelf en hij kleineert haar omdat hij zelf zo vernederd werd. Dat is een mooi beeld.”

Ter voorbereiding trok Van den Broek naar Sint-Petersburg om er met de Russische ziel in contact te komen. “Ik ben er een week geweest en heb er wat research gedaan. Ik heb er veel bijgeleerd over Dostojevski’s periode in Siberië als dwangarbeider. Hij leerde er veel respect te hebben voor zijn medegevangenen. Hoewel ze verworpen waren, bleven ze mens. Zelf heeft Dostojewski ook altijd geprobeerd om niet te verwilderen, om niet hard en cynisch te worden tijdens zijn ballingschap. Hij zei: ‘Ik moet proberen om mens te blijven onder de mensen’. En dat is eigenlijk wat men moet doen in het leven.”

Ze heeft een voorbeeld bij de hand, rechtstreeks uit het alledaags bestaan. “Ik vind het fantastisch als ik in de supermarkt groenten ga kopen en een mevrouw vertelt me dat een bepaalde groente lekker is voor mijn soep. Dan zit je samen in hetzelfde moment. Je kent elkaar van haar noch pluim, maar je wenst elkaar het beste toe. Die kleine, eenvoudige momenten zijn van de grootste schoonheid.”

Première op 1 april 2011 in C-mine, Genk. www.skagen.be of www.cultuurcentrumgenk.be

Actrice Clara van den Broek: “Ik hoop dat ik met toneelspelen niet alleen mijn eigen eenzaamheid kan doorbreken, maar ook die van de mensen in de zaal.”

[« Terug naar overzicht](#)

[Home](#) - [In deze editie](#) - [Archief](#) - [Agenda](#) - [Contact](#) - [Tarieven](#) - [Begunstigers](#)